

Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς

Συμβούλιο της Ευρώπης

4^{ος} κύκλος αξιολόγησης

Υιοθετήθηκε: 1 Δεκεμβρίου 2023

Δημοσιεύθηκε: 19 Μαρτίου 2024

GrecoRC4(2023)19

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1

**Πρόληψη της Διαφθοράς όσον αφορά βουλευτές,
δικαστές και εισαγγελείς**

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΗΝ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΕΛΛΑΔΑ

**Υιοθετήθηκε από την GRECO κατά την 95^η Σύνοδο Ολομέλειάς της
(Στρασβούργο, 27 Νοεμβρίου - 1 Δεκεμβρίου 2023)**

Γραμματεία της GRECO
Συμβούλιο της Ευρώπης
Φαξ: 67075 Strasbourg Cedex
Τηλ.: +33 3 88 41 20 00
www.coe.int/greco

Γενική Διεύθυνση Ι
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
& Κράτους Δικαίου
Διεύθυνση Κοινωνίας της
Πληροφορίας &
Δράσης του Εγκλήματος

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στη Δεύτερη Προσθήκη της Δεύτερης Έκθεσης Συμμόρφωσης αξιολογούνται τα μέτρα που έλαβαν οι Ελληνικές αρχές για την εφαρμογή των συστάσεων που διατυπώθηκαν στην Έκθεση Αξιολόγησης του Τέταρτου Κύκλου για την Ελλάδα, η οποία καλύπτει την «Πρόληψη της διαφθοράς όσον αφορά βουλευτές, δικαστές και εισαγγελείς». Η Έκθεση Αξιολόγησης υιοθετήθηκε κατά την 68^η Σύνοδο της Ολομέλειας της GRECO (19 Ιουνίου 2015) και δημοσιεύθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2015, κατόπιν έγκρισης της Ελλάδας.

2. Κατά το διάστημα από 2017 έως 2022 υιοθετήθηκαν τρεις εκθέσεις συμμόρφωσης από την GRECO, ως εξής: η Έκθεση Συμμόρφωσης υιοθετήθηκε κατά την 77^η Σύνοδο Ολομέλειας της GRECO (23 Ιουνίου 2017), η Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης υιοθετήθηκε κατά την 85^η Σύνοδο Ολομέλεια της GRECO (24 Σεπτεμβρίου), και η Προσθήκη στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης υιοθετήθηκε στην 90^η Σύνοδο της Ολομέλειας της GRECO (25 Μαρτίου 2022). Οι τρεις εκθέσεις δημοσιεύθηκαν στις 16 Νοεμβρίου 2020, 1 Μαρτίου 2018 και 1 Ιουνίου 2022, αντίστοιχα, κατόπιν έγκρισης της Ελλάδας.

3. Σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό της GRECO, οι Ελληνικές αρχές υπέβαλαν μία Έκθεση Κατάστασης των Πραγμάτων σχετικά με τη λήψη περαιτέρω μέτρων για την εφαρμογή των εκκρεμών συστάσεων. Η εν λόγω έκθεση ελήφθη στις 7 Απριλίου 2023 και χρησίμευσε, μαζί με συμπληρωματικές πληροφορίες, ως βάση για αυτή τη Δεύτερη Προσθήκη στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης

4. Η GRECO επέλεξε την Ιταλία (όσον αφορά τις κοινοβουλευτικές συνελεύσεις) και τη Σλοβενία (όσον αφορά τα δικαστικά όργανα) προκειμένου να ορίσουν Εισηγητές για τη διαδικασία συμμόρφωσης. Οι Εισηγητές που ορίστηκαν ήταν ο κ. Gaetano PELELLA, εξ ονόματος της Ιταλίας και η κ. Vita HABJAN BARBORIČ, εξ ονόματος της Σλοβενίας, με την υποστήριξη της Γραμματείας της GRECO για τη συγγραφή αυτής της Προσθήκης.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ

5. Υπενθυμίζεται ότι η GRECO, στην Έκθεση Αξιολόγησής της, απηύθυνε 19 συστάσεις προς την Ελλάδα. Στη Προσθήκη της Δεύτερης Έκθεσης Συμμόρφωσης, η GRECO κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι συστάσεις ii, iii, iv, v, vi, vii, viii, ix, x, xv, xviii και xix εφαρμόστηκαν ικανοποιητικά ή έτυχαν ικανοποιητικού χειρισμού, οι συστάσεις i, xi, xvi και xvii εφαρμόστηκαν εν μέρει και οι συστάσεις xii, xiii και xiv δεν εφαρμόστηκαν. Η συμμόρφωση με τις επτά συστάσεις που εκκρεμούν εξετάζεται παρακάτω.

Πρόληψη της διαφθοράς όσον αφορά βουλευτές

Σύσταση i

3

6. Η GRECO συστήνει να διασφαλιστεί ότι τα σχέδια νομοθετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που φέρουν τροποποιήσεις, θα υποβάλλονται σε επεξεργασία με κατάλληλο επίπεδο διαφάνειας και διαβούλευσης, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων χρονοδιαγραμμάτων που να επιτρέπουν την αποτελεσματικότητά τους.

7. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση εφαρμόστηκε εν μέρει. Τα προβλήματα που σχετίζονται με τη χρήση εσπευσμένων διαδικασιών είχαν αντιμετωπιστεί παλαιότερα. Είχε συσταθεί μια υποχρέωση σύμφωνα με την οποία όλα τα κοινοβουλευτικά νομοσχέδια και τροπολογίες έπρεπε να συνοδεύονται από μία Εκτίμηση Επιπτώσεων των Κανονιστικών Ρυθμίσεων¹ (RIA). Τα στοιχεία που έμεναν σε εκκρεμότητα αφορούσαν την αποτελεσματική εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων σχετικά με τη σαφήνεια των προτεινόμενων τροπολογιών και την εποπτεία της συμπερίληψης μη σχετικών (τελευταίας στιγμής) τροπολογιών.

¹ Το περιεχόμενο της RIA περιγράφεται στην υποσημείωση 1 της Προσθήκης στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης.

8. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν τώρα ότι με την υποχρέωση να συνοδεύονται όλες οι τροπολογίες από Εκθέσεις Επιπτώσεων των Κανονιστικών Ρυθμίσεων (RIA) αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της σαφήνειας, καθώς αποσαφηνίζουν τόσο το περιεχόμενο όσο και τα αποτελέσματα των προτεινόμενων τροπολογιών. Όσον αφορά την εισαγωγή τροπολογιών της τελευταίας στιγμής, οι αρχές παρείχαν τα ακόλουθα στοιχεία: από τις 16 Ιουλίου 2019 έως τις 2 Οκτωβρίου 2020, υπήρξαν 64 έγκαιρες τροπολογίες και 120 τροπολογίες της τελευταίας στιγμής· από τις 5 Οκτωβρίου 2020 έως την 1η Οκτωβρίου 2021, υπήρξαν 167 έγκαιρες τροποποιήσεις και 61 τροποποιήσεις της τελευταίας στιγμής· από τις 4 Οκτωβρίου 2021 έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2022, υπήρξαν 166 έγκαιρες τροποποιήσεις και 1 τροποποίηση της τελευταίας στιγμής και από τις 3 Οκτωβρίου 2022 έως τις 17 Μαρτίου 2023, υπήρξαν μόνο 67 έγκαιρες τροποποιήσεις και καμία τροποποίηση της τελευταίας στιγμής.

4

9. Η GRECO λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία που παρέχονται από τις αρχές και χαιρετίζει τη σταδιακή μείωση, που οδηγεί σε εξάλειψη, της χρήσης τροπολογιών της τελευταίας στιγμής, ενώ επισημαίνει ταυτόχρονα, ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν διαφορετική άποψη². Ενθαρρύνει τις αρχές να διατηρήσουν τη θετική τάση που παρουσιάζουν. Σημειώνει επίσης, το περιεχόμενο και τον σκοπό των ρυθμιστικών επιπτώσεων, οι οποίες, όπως επιβεβαιώθηκε από τις αρχές, συνοδεύουν όλα τα νομοσχέδια. Παρά ταύτα, η GRECO επισημαίνει περαιτέρω ότι, ενώ τα νομοσχέδια υπόκεινται συνεχώς σε δημόσια διαβούλευση, η ανησυχία για τον ανεπαρκή χρόνο για δημόσια διαβούλευση παραμένει³.

10. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση i εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

² Βλ. την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου για την Ελλάδα για το 2023, σελίδα 24.

³ Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο μειωμένος χρόνος για τη δημόσια διαβούλευση σημαίνει λιγότερο από μία εβδομάδα, συμπεριλαμβανομένων των Σαββατοκύριακων και των επίσημων αργιών και μπορεί επίσης να αφορά νομοθεσία αυξημένου δημόσιου ενδιαφέροντος (Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου του 2023 για την Ελλάδα, σελίδα 24).

Σύσταση xi

11. Η GRECO συστήνει ως μέρος μιας διακηρυγμένης πολιτικής ακεραιότητας, να αναπτυχθούν αποτελεσματικοί εσωτερικοί μηχανισμοί για την προώθηση, την ευαισθητοποίηση και, ως εκ τούτου, τη διαφύλαξη της ακεραιότητας στο Κοινοβούλιο σε μια συλλογική προσπάθεια (π.χ. εκπαίδευση, συζητήσεις επί ηθικής και ακεραιότητας, ευαισθητοποίησης επί της δωροδοκίας και άλλων αδικημάτων που σχετίζονται με τη διαφθορά) και σε ατομική βάση μέσω εμπιστευτικής παροχής συμβουλών σε προβληματικές καταστάσεις.

12. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση εφαρμόστηκε εν μέρει. Δημοσιεύτηκε στο διαδίκτυο ένα Εγχειρίδιο συμμόρφωσης με τον Κώδικα Δεοντολογίας για τους βουλευτές. Περιείχε παραδείγματα και συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι βουλευτές θα έπρεπε να χειρίζονται ηθικά ζητήματα. Το Εγχειρίδιο και ο Κώδικας τέθηκαν στη διάθεση όλων των βουλευτών. Η Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας, η οποία ήταν υπεύθυνη για την εφαρμογή του Κώδικα, θα παρείχε επίσης εμπιστευτικές συμβουλές. Ο συνδυασμός λειτουργιών σε ένα ενιαίο όργανο φαίνεται να αποκλείει το απόρρητο των συμβουλών που παρέχονται έναντι των ίδιων των μελών της Επιτροπής.

13. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι η συμμετοχή της Επιτροπής Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας διασφαλίζει την ακεραιότητα της συμβουλευτικής διαδικασίας και διασφαλίζει την έννομη εμπιστοσύνη των βουλευτών στις συμβουλές που ελήφθησαν, παρόλο που δεν τηρείται μητρώο σχετικά με τον αριθμό και το είδος των συμβουλών που παρέχονται στους βουλευτές.

14. Η GRECO αναγνωρίζει ότι έχει ανατεθεί στην Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας ο ρόλος του παρόχου εμπιστευτικών συμβουλών σε θέματα ακεραιότητας στους βουλευτές. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος ρόλος που ανατίθενται σε αυτήν την Επιτροπή,

η οποία, εκτός από την παροχή εμπιστευτικών συμβουλών στους βουλευτές, είναι υπεύθυνη για την εποπτεία του Κώδικα Δεοντολογίας, χωρεί αμφιβολία ως προς την αμεροληψία του και τις αντιληπτές συγκρούσεις συμφερόντων όταν αντιμετωπίζει το ίδιο θέμα σε σχέση με τον ίδιο βουλευτή. Ίσως θα ήταν καλύτερα εάν αυτές οι δύο διακριτές λειτουργίες αναλαμβάνονταν από δύο διαφορετικές κοινοβουλευτικές επιτροπές.

15. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση xi εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Πρόληψη της διαφθοράς όσον αφορά δικαστές και εισαγγελείς

Σύσταση xii

6

16. *Η GRECO συστήνει (i) την αναθεώρηση της μεθόδου επιλογής αναφορικά με τις υψηλότερες θέσεις δικαστών και εισαγγελέων, ώστε να εμπλέκονται οι ομότιμοι στη διαδικασία και (ii) να εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης των όρων για την έναρξη πειθαρχικών διαδικασιών ως προς αυτές.*

17. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση δεν εφαρμόστηκε. Ενώ δεν αναλήφθηκε πρωτοβουλία για τροποποίηση του Συντάγματος, καταρτιζόταν σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του «Κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών» ως απάντηση στο μέρος (α) της σύστασης. Όσον αφορά το μέρος (β), δεν υπήρξε πρόοδος ως προς την εφαρμογή του.

18. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν τώρα, όσον αφορά το μέρος (α) της σύστασης, ότι το Άρθρο 59 παράγραφος 3 του Νόμου 4938/2022 για τον «Κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών» έχουν θέσει περιορισμούς στην απόλυτη διακριτική

ευχέρεια της Κυβέρνησης για την επιλογή της ηγεσίας του δικαστικού σώματος προωθώντας το κριτήριο της προϋπηρεσίας. Έτσι, η προαγωγή ανώτατων δικαστών και εισαγγελέων γίνεται με προεδρικό διάταγμα, με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από γνωμοδότηση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και εισήγηση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Το Υπουργικό Συμβούλιο θα επιλέγει υποψηφίους μεταξύ εκείνων που διαθέτουν νομικά προσόντα, σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζει ο νόμος. Δεν μπορούν να γίνουν συνταγματικές τροποποιήσεις μέχρι την πάροδο πέντε ετών από τις πιο πρόσφατες συνταγματικές τροποποιήσεις που έγιναν το 2019. Όσον αφορά το μέρος (β), οι αρχές αποφάσισαν ότι οι ισχύουσες διατάξεις για την έναρξη πειθαρχικών διαδικασιών αντικατοπτρίζουν την σωστή ισορροπία μεταξύ της ανεξαρτησίας των δικαστών και της εξάρτησης από την ιεραρχία.

7

19. Η GRECO επισημαίνει ότι, όσον αφορά το μέρος (α) της σύστασης, η εισαγωγή θεσμοθετημένων κριτηρίων προϋπηρεσίας δεν έχει αλλάξει τον τρόπο επιλογής από την κυβέρνηση δικαστών και εισαγγελέων στις υψηλότερες θέσεις, σε συνδυασμό με το νομοθετικό σώμα, που απουσιάζει από την εμπλοκή συναδέλφων δικαστών στη διαδικασία. Δυστυχώς, η κατάσταση παραμένει η ίδια όπως περιγράφεται στις παραγράφους 81 και 87 της Έκθεσης Αξιολόγησης. Επομένως, αυτό το μέρος δεν έχει τηρηθεί, έστω και εν μέρει. Όσον αφορά το μέρος (β) της σύστασης, όπως παραδέχθηκαν οι αρχές, δεν υπήρξαν αλλαγές στην κατάσταση, με κύριο μέλημα την αποκλειστική ευθύνη του Υπουργού Δικαιοσύνης να κινήσει πειθαρχικές διαδικασίες κατά δικαστών και εισαγγελέων. Δεν έχουν παρασχεθεί στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι αυτό το θέμα έχει αποτελέσει αντικείμενο διαδικασίας προβληματισμού, εις βάθος συζήτησης και επομένως, δέουσας εξέτασης, όπως συνιστάται.

20. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση xii εξακολουθεί να μην εφαρμόζεται.

Σύσταση xiii

21. Η GRECO συστήνει (i) οι διαδικαστικοί κανόνες να προβλέπουν περαιτέρω εγγυήσεις για καθυστερήσεις πριν από το στάδιο της απόφασης και να διευκρινιστούν, να βελτιστοποιηθούν και να κοινοποιηθούν κατάλληλα στο κοινό οι δίαυλοι για υποβολή καταγγελιών για αδικαιολόγητες καθυστερήσεις· (ii) να ενισχυθεί ο ρόλος των δικαστών και των εισαγγελέων με διευθυντικά καθήκοντα όσον αφορά τη διαχείριση του φόρτου υποθέσεων.

22. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση δεν εφαρμόστηκε. Όσον αφορά το μέρος (α), η εισαγωγή εναλλακτικών, εξωδικαστικών διαδικασιών για ορισμένες κατηγορίες αστικών και ποινικών υποθέσεων θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στον φόρτο εργασίας και τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών, αλλά δεν απάντησε στην απουσία διαδικαστικών εγγυήσεων για καθυστερήσεις στα δικαστήρια και την έλλειψη διαύλων για υποβολή καταγγελιών κατά τέτοιων καθυστερήσεων. Όσον αφορά το μέρος (β), βρισκόταν σε εξέλιξη νέο σχέδιο νόμου, το οποίο αναμενόταν να συμβάλει στην ενίσχυση του ρόλου των δικαστών και των εισαγγελέων με διευθυντικά καθήκοντα όσον αφορά την αξιολόγηση της διαχείρισης του φόρτου υποθέσεων.

23. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν τώρα ότι τα επιμορφωτικά προγράμματα σχετικά με τη διαχείριση του φόρτου υποθέσεων έχουν καταστεί υποχρεωτικά για όλους τους δικαστές και εισαγγελείς μέχρι τα δευτεροβάθμια δικαστήρια, τους αντεισαγγελείς εφετών και των εφέτες διοικητικών δικαστηρίων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία⁴. Χωρίζονται σε τέσσερις κύκλους,

⁴ Ο Νόμος 4871/2021 (ΦΕΚ Α 246/10 Δεκ. 2021) για «Μεταρρυθμίσεις στο νομοθετικό πλαίσιο για την Εθνική Σχολή Δικαστών» ενισχύει τον ρόλο της Εθνικής Σχολής Δικαστών στην κατάρτιση των δικαστών. Το Κεφάλαιο Ε του Νόμου τιτλοφορείται «Συνεχιζόμενη κατάρτιση δικαστών» (άρθρα 38-48 του Νόμου). Το άρθρο 40 προβλέπει τη διεξαγωγή τακτικών και ad hoc προγραμμάτων κατάρτισης για τους δικαστές και τα τακτικά προγράμματα διακρίνονται σε υποχρεωτικά και προαιρετικά.

ο πρώτος⁵ εκ των οποίων αφορά την οργάνωση και διοίκηση των δικαστηρίων, την επικοινωνία των δικαστηρίων, τη δικαστική δεοντολογία, τη μεθοδολογία του δικαστικού έργου και τη διαχείριση του χρόνου ως προς την εκτέλεση καθηκόντων.

24. Οι αρχές προβλέπουν ακόμη, ότι η κεντρική και ψηφιοποιημένη διαχείριση υποθέσεων είναι λειτουργική όσον αφορά τις διοικητικές διαδικασίες. Δημιουργήθηκε μια πύλη μέσω της οποίας όλοι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μια ενιαία Βάση Δεδομένων Διοικητικής Δικαιοσύνης. Στους δικηγόρους και στους δημόσιους φορείς παρέχονται επικαιροποιημένες πληροφορίες και μπορούν να παρακολουθούν την εξέλιξη της υπόθεσης. Μπορούν να υποβάλλουν έγγραφα, αιτήσεις, προτάσεις και προσφυγές ηλεκτρονικά, μέσω της πύλης του Δικηγορικού Συλλόγου Ελλάδος που τους πιστοποιεί ως δικηγόρους. Οι δικαιούχοι αιτούντες μπορούν επίσης, να αιτηθούν νομική συνδρομή μέσω του συστήματος. Επιπλέον, μέσω του ίδιου συστήματος λειτουργεί ηλεκτρονικά ο χειρισμός των εγγράφων, καθώς και η κοινοποίηση αποφάσεων και η υποβολή αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών. Η εξ ολοκλήρου ανώνυμη νομολογία είναι προσβάσιμη στο κοινό μέσω της πύλης διοικητικής δικαιοσύνης. Επιπλέον, έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την ψηφιοποίηση των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και εισαγγελιών των εφετείων Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πειραιά και Εύβοιας, που διαχειρίζονται μεγάλο αριθμό αστικών και ποινικών υποθέσεων. Ταυτόχρονα, το Σύστημα Ηχογράφησης Μεταγραφής των Δικαστηρίων είναι επί του παρόντος πλήρως λειτουργικό για όλα τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία τον Μάιο του 2021.

⁵ Ο δεύτερος κύκλος πραγματεύεται το οικονομικό δίκαιο και ειδικότερα ζητήματα που σχετίζονται με την ενέργεια, την κεφαλαιαγορά, τον ανταγωνισμό και την προστασία των καταναλωτών. Ο τρίτος κύκλος αφορά σε βάθος νομική κατάρτιση σε θέματα ανάλογα με τον σχετικό κλάδο δικαίου και ο τέταρτος κύκλος επικεντρώνεται στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

25. Πρόσθετα στοχευμένα μαθήματα έχουν παρασχεθεί σε προέδρους δικαστηρίων και άλλα πρόσωπα που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα, η επιλογή των οποίων γίνεται σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζει ο νόμος, αν και δεν τηρούνται συγκεκριμένα στοιχεία για τον αριθμό των καταρτισμένων δικαστών και εισαγγελέων με διευθυντικά καθήκοντα.

26. Η GRECO αναγνωρίζει ότι, όσον αφορά το μέρος (α) της σύστασης, οι διοικητικές διαδικασίες φαίνεται να έχουν ψηφιοποιηθεί πλήρως και ότι βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες για την ψηφιοποίηση των αστικών και των ποινικών διαδικασιών. Αυτά είναι βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση και η GRECO αναμένει ότι η συνεχιζόμενη επέκταση της ψηφιοποίησης πολιτικών, ποινικών και διοικητικών διαδικασιών καθώς και η συνεχής ενίσχυση του συστήματος πληροφορικής θα αποτελέσουν εγγυήσεις για καθυστερήσεις πριν από το στάδιο της απόφασης. Αυτός είναι και ο λόγος που αυτό το μέρος της σύστασης μπορεί να θεωρηθεί ότι τηρείται εν μέρει, επισημαίνοντας ταυτόχρονα, ότι η κατάσταση παρέμεινε αμετάβλητη όσον αφορά το γεγονός ότι δεν έχουν διευκρινιστεί και κοινοποιηθεί κατάλληλα οι δίαυλοι καταγγελιών για αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

10

27. Όσον αφορά το μέρος (β) της σύστασης, η GRECO χαιρετίζει την εισαγωγή ενός υποχρεωτικού προγράμματος κατάρτισης για τη διαχείριση του φόρτου υποθέσεων για δικαστές μέχρι το βαθμό του εφέτη, του αντεισαγγελέα εφετών και του εφέτη διοικητικών δικαστηρίων (δεν είναι υποχρεωτική η κατάρτιση στους δικαστές των ανώτατων δικαστηρίων). Ελπίζει ότι ένα τέτοιο πρόγραμμα κατάρτισης θα μεταφραστεί σε απτά αποτελέσματα όσον αφορά την ενίσχυση του ρόλου των δικαστών και εισαγγελέων με διευθυντικά καθήκοντα στην αξιολόγηση της διαχείρισης του φόρτου εργασίας μεμονωμένων δικαστών και εισαγγελέων, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας άσκησης πειθαρχικής ευθύνης ή επίσημου ελέγχου ή ευθύνη αξιολόγησης. Ως εκ τούτου, η GRECO θεωρεί ότι αυτό το μέρος της σύστασης έχει εν μέρει τηρηθεί.

28. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση xiii εφαρμόστηκε εν μέρει.

Σύσταση xiv

29. *Η GRECO συστήνει την εισαγωγή ενός συνόλου σαφών προτύπων επαγγελματικής συμπεριφοράς και ακεραιότητας, συνοδευόμενων από επεξηγηματικά σχόλια ή/και πρακτικά παραδείγματα για δικαστές και εισαγγελείς.*

30. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση δεν εφαρμόστηκε. Συστάθηκαν ομάδες εργασίας για την προετοιμασία δύο ξεχωριστών κωδίκων συμπεριφοράς για διοικητικούς δικαστές και για δικαστές και εισαγγελείς των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων.

11

31. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν τώρα ότι ένας κώδικας συμπεριφοράς για δικαστές του Συμβουλίου της Επικρατείας και ένας κώδικας συμπεριφοράς για δικαστές πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και αντίστοιχων εισαγγελέων έχει εγκριθεί και δημοσιευθεί στο διαδίκτυο⁶. Και οι δύο κώδικες δεοντολογίας περιέχουν σε μεγάλο βαθμό πανομοιότυπες διατάξεις. Καθορίζουν βασικές αρχές και πρότυπα συμπεριφοράς, όπως αυτονομία, αμεροληψία, ακεραιότητα, ευπρέπεια, απαγόρευση διακρίσεων, επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια, αυτοσυγκράτηση, διαφάνεια και επικοινωνία. Πολλές βασικές αρχές συνοδεύτηκαν από επεξηγήσεις με τη μορφή οδηγιών και καθοδήγησης. Και οι δύο κώδικες συμπεριφοράς βασίζονται σε αρχές, αναφέρουν ότι δεν θεσπίζουν νομικούς κανόνες, δεν εισάγουν δικαιώματα ή υποχρεώσεις. Τα πειθαρχικά θέματα αντιμετωπίζονται σε επιμέρους

⁶ Ο κώδικας συμπεριφοράς των δικαστών του Συμβουλίου της Επικρατείας βρίσκεται στη διεύθυνση <http://www.adjustice.gr/webcenter/content/conn/WebCenterSpaces-ucm/uuid/dDocName%3aVMDOCMGT02OSDD078353?docid=87534>. Ο κώδικας δεοντολογίας των δικαστών πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και αντίστοιχων εισαγγελέων είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση <https://www.areiospagos.gr/Magna%20Carta.pdf>.

κανονισμούς. Οι Κώδικες συνδυάζονται με συμβουλευτικά κανάλια μέσω των εργασιών των Συμβουλίων Δεοντολογίας.

32. Η GRECO χαιρετίζει την υιοθέτηση κωδίκων συμπεριφοράς που ισχύουν για δικαστές πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και αντίστοιχων εισαγγελέων καθώς και για δικαστές του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ωστόσο, ο κώδικας δεοντολογίας για τους δικαστές του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν εκτείνει την εφαρμογή του σε όλους τους δικαστές του διοικητικού δικαστικού συστήματος, γεγονός που είναι και ο λόγος που θεωρείται ότι η σύσταση αυτή τηρείται εν μέρει. Η GRECO είναι ικανοποιημένη επίσης, για τη σύσταση Συμβουλίων Δεοντολογίας με σκοπό την παροχή συμβουλών στους δικαστές για δεοντολογικά θέματα.

12

33. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση χίν εφαρμόστηκε εν μέρει.

Σύσταση χνί

34. Η GRECO συστήνει τη θέσπιση περιοδικών δημόσιων εκθέσεων σχετικά με τη λειτουργία των δικαστηρίων και της εισαγγελικής υπηρεσίας, οι οποίες θα περιλαμβάνουν επαρκή στατιστικά δεδομένα, πληροφορίες και αναλύσεις που αφορούν ιδίως τη διαχείριση του φόρτου εργασίας και τις πειθαρχικές υποθέσεις.

35. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση εφαρμόστηκε εν μέρει. Το Γραφείο Δικαστικών Στατιστικών, στο οποίο ανατέθηκε η συλλογή στατιστικών στοιχείων για τη λειτουργία όλων των δικαστηρίων και εισαγγελιών της χώρας, ιδρύθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και δεν είχε ακόμη τεθεί σε πλήρη λειτουργία. Επίσης, δεν ήταν σαφές εάν η έκθεση σχετικά με το περιεχόμενο και το αποτέλεσμα των πειθαρχικών διαδικασιών έπρεπε να περιληφθεί στη δημοσίευση του ετήσιου στατιστικού προγράμματος.

36. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν τώρα ότι το Γραφείο Δικαστικών Στατιστικών (JustStat) έχει τεθεί σε λειτουργία δυνάμει του προεδρικού διατάγματος 47/2022. Η JustStat συλλέγει και δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία, σε τριμηνιαία και εξαμηνιαία βάση, σχετικά με ποινικές, αστικές και διοικητικές υποθέσεις (πρόσφατα καταχωρημένες υποθέσεις, εκκρεμείς υποθέσεις και εκδικαζόμενες υποθέσεις και στο τέλος κάθε περιόδου), τα οποία δημοσιεύονται στο διαδίκτυο⁷. Από τον Ιούλιο του 2021, έχει αναπτύξει μια εσωτερική ηλεκτρονική πλατφόρμα με την ονομασία «Δικαστικές Στατιστικές», όπου εγγράφονται τα ειρηνοδικεία, τα πταισματοδικεία, οι εισαγγελίες, τα πρωτοδικεία, τα εφετεία και οι εισαγγελίες εφετών καταχωρούν όλα τα συγκεντρωτικά δικαστικά δεδομένα. Συλλέγονται δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των υποθέσεων, τις καταδικαστικές αποφάσεις, τις αθωωτικές αποφάσεις, τις διώξεις, τους παραβάτες και τα θύματα (όπου είναι δυνατόν). Η συλλογή και δημοσίευση δεδομένων σχετικά με τις πειθαρχικές διαδικασίες κατά δικαστών και εισαγγελέων είναι ένα θέμα που η Επιτροπή Εποπτείας Δικαστικής Στατιστικής, το εποπτικό όργανο της JustStat, οφείλει να εγκρίνει, με την έννοια ότι τα προσωπικά δεδομένα (π.χ. ονόματα, πόλη του δικαστηρίου) δεν μπορούν να δημοσιοποιηθούν. Κατόπιν αιτημάτων που αποστέλλονται από την JustStat σε διάφορες δικαστικές αρχές, οι στατιστικές πληροφορίες σχετικά με τις πειθαρχικές διαδικασίες θα συλλέγονται, θα υποβάλλονται σε επεξεργασία και θα δημοσιεύονται διαδικτυακά μόλις καταστούν διαθέσιμες.

13

37. Η GRECO χαιρετίζει την πλήρη λειτουργία του Γραφείου Δικαστικών Στατιστικών, και συνεπώς τη δημοσίευση στατιστικών στοιχείων σε τριμηνιαία και εξαμηνιαία βάση. Για να θεωρηθεί ότι αυτή η σύσταση εφαρμόζεται πλήρως, θα πρέπει να δημοσιοποιούνται πληροφορίες και αναλύσεις σχετικά με τη διαχείριση του φόρτου εργασίας, καθώς και το περιεχόμενο και την έκβαση των πειθαρχικών

⁷ https://ministryofjustice.gr/?page_id=1603

υποθέσεων κατά δικαστών και εισαγγελέων. Από την άποψη αυτή, η GRECO σημειώνει ότι γίνονται προσπάθειες για τη συλλογή, επεξεργασία και δημοσίευση τέτοιων πληροφοριών στο διαδίκτυο στο μέλλον.

38. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση xvi εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Σύσταση xvii

39. *Η GRECO συστήνει την ανάπτυξη εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης σε θέματα ακεραιότητας, τόσο στο πλαίσιο της αρχικής όσο και της συνεχιζόμενης κατάρτισης δικαστών και εισαγγελέων.*

14

40. Η GRECO υπενθυμίζει ότι αυτή η σύσταση εφαρμόστηκε μερικώς λόγω της αρχικής κατάρτισης (τρεις ώρες) που παρασχέθηκε σε δικαστές και εισαγγελείς για ζητήματα δικαστικής δεοντολογίας και συμπεριφοράς από την Εθνική Σχολή Δικαστών, το ενημερωμένο πρόγραμμα σπουδών της οποίας είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο⁸. Ήταν αναγκαία η πολιτική διαρκούς κατάρτισης και ευαισθητοποίησης για δικαστές και εισαγγελείς σε θέματα ακεραιότητας. Η ενίσχυση των προγραμμάτων κατάρτισης που προσφέρει η Εθνική Σχολή Δικαστών, τα οποία θα ξεκινούσαν το 2023, έπρεπε να παραμείνει υπό εξέταση.

41. Οι Ελληνικές αρχές αναφέρουν τώρα ότι, μετά από μια συνολική μεταρρύθμιση της Εθνικής Σχολής Δικαστών που επέφερε ο Νόμος 4871/2021, εισήχθησαν νέες διατάξεις που προβλέπουν οι δικαστές να παρακολουθούν υποχρεωτικά επιμορφωτικά προγράμματα πριν αιτηθούν προαγωγή (βλ. επίσης, παράγραφο 23 ανωτέρω).

⁸ https://www.esdi.gr/wp-content/uploads/2022/03/1o_stadio_eisagg28.pdf και https://www.esdi.gr/wp-content/uploads/2022/03/1o_stadio_eisagg28.pdf

Η συμμετοχή σε αυτά τα επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία διαρκούν από μία έως δύο ημέρες, διευκολύνεται περαιτέρω μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών για όσους υπηρετούν σε απομακρυσμένες περιοχές ή όπου η φυσική πρόσβαση είναι αδύνατη ή ιδιαίτερα δύσκολη. Οι δικαστικοί λειτουργοί (δηλαδή δικαστές και εισαγγελείς), στους οποίους απευθύνονται τα προγράμματα υποχρεωτικής κατάρτισης, πρέπει να συμμετέχουν ετησίως τουλάχιστον σε ένα από αυτά, από οποιονδήποτε κύκλο της επιλογής τους, έως ότου ολοκληρώσουν, τουλάχιστον μία φορά, όλους τους κύκλους των προγραμμάτων υποχρεωτικής κατάρτισης σε μια οκταετή περίοδο της σταδιοδρομίας τους. Το 2022, η Εθνική Σχολή Δικαστών (ΕΣΔ) οργάνωσε 11 υποχρεωτικά επιμορφωτικά προγράμματα και ένα προαιρετικό πρόγραμμα κατάρτισης, τα οποία παρακολούθησαν 2.580 δικαστικοί λειτουργοί. Από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο του 2023 πραγματοποιήθηκαν εννέα υποχρεωτικά επιμορφωτικά προγράμματα, στα οποία συμμετείχαν 1.718 δικαστικοί λειτουργοί. Στο επιμορφωτικό σεμινάριο με θέμα «Δικαστική δεοντολογία, διαχείριση δικαστηρίων – διαχείριση χρόνου κατά την άσκηση των δικαστικών καθηκόντων», που διοργανώθηκε τον Μάρτιο του 2023⁹, συμμετείχαν 146 δικαστικοί λειτουργοί. Τα επιμορφωτικά προγράμματα και οι παρουσιάσεις των ομιλητών βρίσκονται στον ιστότοπο της ΕΣΔ, στον σύνδεσμο «διαρκής εκπαίδευση».

15

42. Επιπλέον, έχουν προγραμματιστεί τα ακόλουθα επιμορφωτικά σεμινάρια για το 2023: δύο διαδικτυακά εθνικά επιμορφωτικά σεμινάρια, εννέα δια ζώσης εθνικά επιμορφωτικά σεμινάρια που θα πραγματοποιηθούν στις εγκαταστάσεις της ΕΣΔ και τέσσερα δια ζώσης εθνικά επιμορφωτικά σεμινάρια που θα διοργανωθούν στα διάφορα κατά

9

<https://www.esdi.gr/seminars/%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b4%ce%b5%ce%bf%ce%bd%cf%84%ce%bf%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%af%ce%b1-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%87%ce%b5%ce%af%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%b7-%ce%b4%ce%b9/>

τόπους δικαστήρια. Τα θέματα των επιμορφωτικών σεμιναρίων θα καλύπτουν όλα τα θεματικά πεδία των τεσσάρων κύκλων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, ανάλογα με το προσωπικό και το πρόγραμμα καθηκόντων τους, οι δικαστές και οι εισαγγελείς έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν μία ή περισσότερες υποχρεωτικές εκπαιδεύσεις ετησίως.

43. Η GRECO χαιρετίζει το γεγονός ότι οι τροπολογίες, οι οποίες εισήγαγαν το υποχρεωτικό πρόγραμμα συνεχούς επιμόρφωσης για δικαστές και εισαγγελείς, περιλαμβάνουν μια ενότητα που ασχολείται, μεταξύ άλλων, με τη δικαστική δεοντολογία. Το 2023 διοργανώθηκε επιμορφωτικό σεμινάριο για τη δικαστική δεοντολογία στο οποίο συμμετείχαν 146 δικαστικοί λειτουργοί. Όπως επιβεβαίωσαν οι Αρχές, ένα τέτοιο επιμορφωτικό σεμινάριο θα διοργανώνεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ώστε να μπορούν οι δικαστές και οι εισαγγελείς να λαμβάνουν διαρκή κατάρτιση σε θέματα ακεραιότητας. Η GRECO αναμένει ότι τα μελλοντικά επιμορφωτικά σεμινάρια θα λαμβάνουν υπόψη τους κώδικες συμπεριφοράς που εγκρίθηκαν πρόσφατα και θα απευθύνονται σε όλους τους δικαστές, συμπεριλαμβανομένων των ανώτερων δικαστών και των εισαγγελέων. Υπό αυτές τις συνθήκες, αυτή η σύσταση έχει τηρηθεί πλήρως.

16

44. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση xviii εφαρμόστηκε ικανοποιητικά.

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

45. **Με βάση τα παραπάνω, η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα έχει εφαρμόσει ικανοποιητικά ή αντιμετώπισε με ικανοποιητικό τρόπο δεκατρείς από τις δεκαεννέα συστάσεις που περιλαμβάνονται στην Έκθεση Αξιολόγησης του Τέταρτου Κύκλου. Από τις υπόλοιπες συστάσεις, πέντε έχουν εφαρμοστεί εν μέρει και μία δεν έχει εφαρμοστεί.**

46. Πιο συγκεκριμένα, οι συστάσεις ii, iii, iv, v, vi, vii, viii, ix, x, xv, xvii, xviii και xix έχουν εφαρμοστεί ικανοποιητικά ή αντιμετωπίζονται με ικανοποιητικό τρόπο, οι συστάσεις i, xi, xiii, xiv και xvi έχουν εφαρμοστεί εν μέρει και η σύσταση xii δεν έχει εφαρμοστεί.

47. Όσον αφορά τα μέλη του Κοινοβουλίου, πρέπει να χαιρετίσουμε το γεγονός ότι από τις 3 Οκτωβρίου 2022 δεν έχουν εισαχθεί τροπολογίες της τελευταίας στιγμής στα νομοσχέδια, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες για τον ανεπαρκή χρόνο που δίνεται για δημόσια διαβούλευση. Ο συνδυασμός ρόλων που έχουν ανατεθεί στην Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας, η οποία είναι αρμόδια για την εποπτεία του Κώδικα Δεοντολογίας των βουλευτών και για την παροχή εμπιστευτικών συμβουλών σε αυτούς, μένει να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

17

48. Όσον αφορά τους δικαστές και τους εισαγγελείς, χαιρετίζεται το γεγονός ότι η ψηφιοποίηση των πολιτικών, ποινικών και διοικητικών διαδικασιών έχει προχωρήσει και αναμένεται ότι αυτό θα συμβάλει στην αποφυγή αδικαιολόγητων καθυστερήσεων. Η υιοθέτηση κωδίκων δεοντολογίας για δικαστές και εισαγγελείς και η σύσταση Συμβουλίου Δεοντολογίας για την παροχή συμβουλών συνιστούν επίσης θετικές εξελίξεις. Η Υπηρεσία Δικαστικής Στατιστικής τέθηκε σε λειτουργία, με αποτέλεσμα τη δημοσίευση στατιστικών στοιχείων σε τακτική βάση. Έχει αναπτυχθεί ένα υποχρεωτικό επιμορφωτικό πρόγραμμα εντός της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένου ενός υποχρεωτικού μαθήματος δικαστικής δεοντολογίας. Είναι ωστόσο, λυπηρό το γεγονός ότι η προαγωγή των δικαστών και των εισαγγελέων παραμένει ευθύνη της κυβέρνησης, χωρίς καμία ανάμειξη των ομότιμων στη διαδικασία, και ότι δεν έχει ληφθεί υπόψη ο τρόπος άσκησης πειθαρχικής δίωξης κατά δικαστών και εισαγγελέων, με τον Υπουργό Δικαιοσύνης να διατηρεί την αποκλειστική ευθύνη ως προς αυτό. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση του ρόλου των δικαστών και

των εισαγγελέων με διευθυντικά καθήκοντα στην αντιμετώπιση της διαχείρισης του φόρτου υποθέσεων.

49. Η υιοθέτηση αυτής της Δεύτερης Προσθήκης στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης τερματίζει τη διαδικασία συμμόρφωσης του Τέταρτου Κύκλου για την Ελλάδα. Οι Ελληνικές αρχές ενδέχεται ωστόσο, να επιθυμούν να ενημερώσουν την GRECO για περαιτέρω εξελίξεις σχετικά με την εφαρμογή των εκκρεμών συστάσεων i, xi, xii, xiii, xiv και xvi.

50. Τέλος, η GRECO καλεί τις Ελληνικές αρχές να επιτρέψουν, το συντομότερο δυνατό, τη δημοσίευση αυτής της έκθεσης, να τη μεταφράσουν στην εθνική γλώσσα και να δημοσιοποιήσουν τη μετάφραση.

18

Επίσημη μετάφραση ως προς την ακριβή απόδοση του περιεχομένου χωρίς μεταβολές, εκ του πρωτοτύπου εγγράφου από την Αγγλική στην Ελληνική.

Σύνολο. σελίδων πρωτοτύπου: 9, Σύνολο σελίδων μετάφρασης: 18

Ελένη Τσαγκλή, Πιστοποιημένη Μεταφράστρια Υπουργείου Εξωτερικών, Ελληνική Δημοκρατία (αρ.μητρ.Π.Μ. 125, www.gov.gr, Υ.Α. Π23ΜΕΤ-34908/19-7-2021)

ELENI

TSAGKLI

Digitally signed
by ELENI TSAGKLI

Date: 2024.03.19
09:37:14 +02'00'